

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNİN OKUL MÜDÜRLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ *

EVALUATION OF MEDIA LITERACY COURSE ACCORDING TO SCHOOL PRINCIPALS' OPINIONS

Cevat ELMA **, Alper KESTEN **, Abdullah N.DİCLE **, Elif MERCAN ****, Şakir ÇINKIR *****, Özcan PALAVAN *****

ÖZET: Medya okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklâmlar, internet vs.) iletilere erişim, çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada,, medya okuryazarlığı dersinin okul müdürü görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu medya okuryazarlığı dersinin okutulduğu beş pilot ildeki okul müdürleri oluşturmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler “içerik analizi” yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul müdürlerinin medya okuryazarlığı dersinin gerekliliği konusunda görüş birliği içinde oldukları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra katılımcılar, hem küresel hem de yerel bazda medyanın güçlü bir araç olduğunu, öğrencilerin medyanın etkileri konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Okul müdürleri medya okuryazarlığı dersinin nasıl işlenmesi gerektiği konusundaysa farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Katılımcılar ayrıca dersin ülke genelinde yaygınlaştırılması durumunda okulların fiziksel olanaklarının geliştirilmesi ve okul-veli işbirliğinin olabildiğince artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar sözcükler: medya okuryazarlığı, okul müdürü, ilköğretim.

ABSTRACT: Media literacy is defined as accessing, analyzing, evaluating and transmitting message skills in different written and unwritten formats: e.g. television, video, cinema, commercials, internet, etc. The purpose of this study is to evaluate media literacy education according to school principals' opinions through interview data collection. The study group for this research includes five school principals in five pilot cities in which interviews were the method for collecting data. Content analysis techniques were used for analysis. All five school principals agree with the necessity of media literacy education. They also say that media is a powerful tool both locally and globally, and students should be more conscious of its formidable power. However, they have different opinions regarding how it should be presented in school systems. Finally, principals reveal that if media literacy courses are to be conducted around the country, schools should be designed with better equipment and school-parent cooperation increased as much as possible.

Keywords: media literacy, school principal, primary school

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız dünya, çoğumuzun çocukluk döneminden hatırladığı dünyadan farklı bir yapı sergilemektedir. Küreselleşen dünyada bireyler, günlük yaşamlarında teknolojiyi daha etkin kullanmakta ve medya iletileriyle daha yoğun bir şekilde karşılaşmaktadır. Bunun sonucu olarak da bireyler arası etkileşim gittikçe artmaktadır. (Kellner ve Share, 2007). Her geçen gün gelişen, yaygınlaşan ve hayatımızın her alanına giren teknoloji, sanal okuryazarlık (cyberliteracy), dijital okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı (network literacy) gibi kavramların yaşamımıza girmesine neden olmuştur (Livingstone, 2008). Okuryazarlık alanındaki bu değişimlere rağmen yukarıda ifade edilen okuryazarlık türlerinden birçoğu ne eğitim programlarında ne de öğretmen yetiştirme programlarında yer alabilmiştir (Torres ve Mercado, 2006). Aslında teknolojik ürünlerin, sunulan hizmetlerin ve yaratabileceği olumsuz etkilerin çokluğu, bireylerin bu hizmetlere bakış açısını ve kullanma alışkanlıklarını inceleyen araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya

* TÜBİTAK destekli “Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı projeye dayanılarak hazırlanmıştır.

** Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, cevatalma@yahoo.com

*** Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, akest@omu.edu.tr

**** Arş.Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, andicle@omu.edu.tr

***** Arş.Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, emercan@omu.edu.tr

***** Yrd.Doç.Dr., Ankara Üniversitesi, cinkir@gmail.com

***** Arş.Gör., Marmara Üniversitesi, ozcanpalavan@hotmail.com

çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak akademisyenler, kitle iletişim araçlarının insanlar üzerindeki etkisini incelemeye başlamışlardır (Livingstone, 2008).

Medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi bilinen bir gerçektir. Gelişen teknolojiyle birlikte çok küçük yaşta çocuklar bile medya tarafından iletilen mesajlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kontrolsüz şekilde televizyon izlettirilen çocukların yorum yapma, muhakeme yeteneklerinin olumsuz etkilendiği bilinmektedir (Akbulut ve Kartopu, 2006). Amerikan Pediatri Derneği (AAP)'nin 2008 yılında yayınlamış olduğu rapor, medya görüntü ve mesajlarının çocuklar ve gençler üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Günümüzde üç yaşındaki bir çocuk bile televizyonu açıp karşısında saatlerce oturabilmektedir. Postman (1995) bu gelişmeleri “çocukluğun yokoluşu”, Buckingham (2000) ise “çocukluğun ölümü” olarak tanımlamaktadır. Postman (1995) eserinde “çocukluk tasarımının göz kamaştırıcı bir hızla yitildiği gözleminden yola çıkarak iletişim araçlarının toplumsallaşma sürecini nasıl etkilediğini, özel olarak matbaa makinesinin çocukluğu nasıl yarattığını, elektronik araçlarınsa onu nasıl yok ettiğini” vurgulamaktadır.

İletişim çağında medyanın bireyler üzerindeki etkisini dikkate alan uzmanlar, sorunun çözümüne yönelik farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu konuda yapılan önerilerden biri eğitim programına medya okuryazarlığı dersinin eklenmesidir (Leung, 1999). Aslında medya okuryazarlığı dersi birçok ülkenin ortaöğretim programında ve aynı zamanda bazı ülkelerin de ilköğretim programında bir süredir yer almaktadır (Craggs, 1992). 1990'lı yılların ortasından bu yana Avusturalya'da medya eğitimi, anaokulundan 12. sınıfa kadar zorunlu hale getirilmiştir. Aynı şekilde Finlandiya'da da 1990'lı yıllarda medya eğitimi ilköğretim kademesinde verilmeye başlanmıştır. Medya okuryazarlığı İngiltere'de 1980'li yıllardan beri öğretim programının merkezinde yer almaktadır (Hobbs, 2005).

Minkinen ve Liorca'ya (1978) göre medya okuryazarlığının en genel ve temel amacı, öğrencilere ve yetişkinlere televizyon yayınlarını bir bütün olarak algılamaları ve anlamaları konusunda yardımcı olmaktır. Onlara göre bu genel amaçtan farklı olarak belirlenecek olan özel amaçlar da her ülkenin kendi koşullarına göre düzenlenmelidir.

Masterman'a (1992) göre medya okuryazarlığının en önemli amacı öğrencilere gelecekte karşılaşacakları medya araçlarını kullanma, kişisel güveni ve bilinçlenmeyi geliştirerek medya araçlarını eleştirel bir biçimde yargılama becerisini kazandırmaktır. Medya okuryazarlığı bir başka anlatımla yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet vs.) iletilere erişim, çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır (İnceoğlu, 2005). Birçok uzmana göre medya okuryazarlığı basit anlamda medyayı *okuyabilmek, anlayabilmektir*. Uzmanlardan bir kısmı film ve televizyonu göz önüne alarak bu tanıımı *görsel okuryazarlık* olarak genişletmişlerdir. Diğer uzmanlar ise bu terimi *bilgisayar okuryazarlığı* olarak kullanmışlardır. Aslında geleneksel okuryazarlık, görsel okuryazarlık ve bilgisayar okuryazarlığı sadece medya okuryazarlığının birer alt boyutudur. Medya okuryazarlığı bütün bu özel yetenekleri ve buna ek olarak daha birçok yeteneği içermektedir (Potter, 2005).

Thoman ve Jolls (2006) genel anlamda medya okuryazarlığının birbirini takip eden üç aşamadan oluştuğunu belirtmektedirler. Birinci aşamada öğrencilere nasıl seçim yapacakları ve çeşitli medya kaynaklarına zamanlarını nasıl harcayacaklarını yönetme yeteneği kazandırılmalıdır. İkinci aşamada ise öğrencilere eleştirel düşünme yeteneği kazandırılarak, mesajları analiz etme ve sorgulama yeteneğinin geliştirilmesi ve alınan bu mesajların nasıl yapılandırılacağı fikrinin öğretilmesi gerekmektedir. Üçüncü ve son aşamada ise medyadan elde edilen tecrübelerin sosyal, politik ve ekonomik analizlerinin yapılarak günümüzde medyanın küresel tüketim ekonomisini nasıl yönettiği olgusunun anlaşılması sağlanmalıdır.

Medya okuryazarlığının temel amaçlarından birisi, Thoman ve Jolls'un (2006)' da belirttiği gibi bireylere kitle iletişim araçlarına eleştirel bir gözle bakabilme yeteneğini kazandırmaktır. Torres ve Mercado (2006), eleştirel medya okuryazarlığını daha derinlemesine bir yaklaşımla üç boyutta incelemektedir:

(1) Kâr amacı güden, çeşitli politik ve ekonomik çıkarları gözetken medyanın nasıl işlediğini eleştirel bir şekilde anlama becerisini geliştirmek;

(2) Kâr amacı gütmeyen medyayı araştırmak ve bunlara alternatif gelir kaynakları aramak;

(3) Öğrencileri ve ailelerini değişik medya araçlarını kullanabilen ve bunları destekleyen bireyler haline getirmek için öğretmenlerin üstleneceği görevleri betimlemek.

Dünyada birçok ülkede medya okuryazarlığı dersinin geçmişi 15 – 20 yıllık bir sürece dayandığından, bu ülkelerde medya okuryazarlığının aileler ve öğrenciler üzerindeki etkilerine yönelik yoğun çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Cheung, 2005, Alverman & Hagood, 2000, Hart & Benson, 1996). Türkiye’de ise medya okuryazarlığı konusu 20-21 Şubat 2003 tarihlerinde düzenlenen İletişim Şurasında dile getirilmiş ve sonuç bildirgesinde yer almıştır. 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu işbirliği ile 5 pilot ili kapsayan (İstanbul, Ankara, Adana, İzmir ve Erzurum) Medya Okuryazarlığı dersi ilköğretim okullarının 7. sınıfında seçmeli bir ders olarak verilmeye başlanmıştır. 2007-2008 öğretim yılında da medya okuryazarlığı dersini seçmeli ders olarak ilköğretim okullarının ikinci kademesinde yaygınlaştırma kararı alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

Türkiye’de medyanın birey ve toplum üzerindeki etkilerine ilişkin geniş bir alanyazın bulunmaktadır (Güney, Bağlı, Şener & Çok, 2007; Öztürk & Bıkmaz, 2007; RTUK 2005, 2006). Öte yandan medya okuryazarlığına ilişkin sınırlı sayıda kuramsal çalışma yapıldığı görülmektedir (Binark & Bek, 2007; Ertürk & Gül, 2006; Türkoğlu, 2006). Bununla birlikte medya okuryazarlığı dersinin ilköğretim programlarına yeni eklenmesi nedeniyle dersin değerlendirilmesine yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Medya okuryazarlığı dersinin gerekliliğine, yararına, sınırlılıklarına ve uygulama sürecine ilişkin veri toplamayı amaçlayan bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de medya okuryazarlığı dersine ilişkin okul müdürü görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a) Okul müdürlerinin medya okuryazarlığı dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
- b) Okul müdürlerinin medya okuryazarlığı dersinin yararına ilişkin görüşleri nelerdir?
- c) Okul müdürlerinin medya okuryazarlığı dersinin sınırlılıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- d) Okul müdürlerine göre medya okuryazarlığı dersinin etkili biçimde verilebilmesi için gerekli fiziksel koşullar nelerdir?
- e) Okul müdürlerine göre medya okuryazarlığı dersinin uygulanması sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Medya okuryazarlığı ile ilgili olarak okul müdürü görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 5 pilot ildeki (İstanbul, İzmir, Ankara, Erzurum ve Adana) uygulama okulu müdürlerinden oluşmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada okul müdürlerinin medya okuryazarlığına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Okul müdürlerin medya okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinin kullanılmasının temel amacı, araştırma konusuna ilişkin derinlemesine bir bakış sağlamak, katılımcıların konu hakkında ne düşündüklerini ve böyle düşünmelerine neden olan etmenleri belirlemektir. Katılımcıların bireysel özellikleri, deneyimleri ve yorumları konuya ilişkin gerçekçi ve derinlemesine bilgi elde edilmesini kolaylaştırması ve inceleme esnekliği sağlaması nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek çözümü yapılmıştır. Çalışmaya katılan 5 okul müdürü Y1, Y2, ... olarak kodlanmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Medya okuryazarlığı ile ilgili olarak okul müdürü görüşlerinin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Görüşmelerin ses kayıt çözümü yapıldıktan sonra

verilerin kodlanması aşamasına geçilmiştir. Elde edilen verilerin incelenmesi, anlamlı bölümlere ayrılması ve her bölümün kavramsal olarak neyi ifade ettiğinin anlamlı veri birimlerine (cümle) dönüştürülmesi ve kodlanmasından sonra taslak temalar-kategoriler altında düzenlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2000; Tavşancıl ve Aslan, 2001). Temalar-kategoriler arası ilişkiler belirlenmiş, araştırma amaçları doğrultusunda düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Nitel verilerin analizinde QSR NVivo 7.0 programı kullanılmıştır. Tema ve kategorilerin yapılandırılmasına ilişkin örnekler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. İçerik analizine göre oluşturulan tema ve kategori örnekleri

Tree Nodes					
Name	Sources	References	Created	Modified	
Yönetici	0	0	24.02.2008 10:22	24.02.2008 10:22	
Medya okuryazarlığı dersini okutacak öğretmen kad	2	2	24.02.2008 10:59	29.02.2008 22:09	
Medya okuryazarlığı dersinin çocuk üzerindeki etkisi	0	0	24.02.2008 10:47	24.02.2008 10:47	
Dersin yararına inanma	5	10	24.02.2008 10:47	29.02.2008 21:51	
Dersin yararına inanmama	0	0	24.02.2008 10:48	24.02.2008 10:48	
Medya okuryazarlığı dersinin sınırlılıklar	1	1	24.02.2008 10:49	23.03.2009 16:01	
Medya okuryazarlığı dersinin gerekliliği	2	2	24.02.2008 10:49	29.02.2008 20:40	
Dersin programa konulma nedenleri	2	2	24.02.2008 10:49	23.03.2009 16:02	
Diğer Derslerle İlişkilendirme	3	7	24.02.2008 13:05	29.02.2008 22:03	
Medya okuryazarlığı dersinin uygulanma süreci	0	0	24.02.2008 10:52	24.02.2008 12:55	
Fiziksel koşulların yeterliliği-yetersizliği	5	8	24.02.2008 10:53	29.02.2008 22:12	
Yaşanan sorunlar	3	3	24.02.2008 10:53	29.02.2008 21:55	
Öğretmen eğitimi	1	1	24.02.2008 10:56	29.02.2008 19:57	
Diğer Branşlardaki Öğretmenlerin Bu D	1	1	24.02.2008 10:56	29.02.2008 19:56	

3. BULGULAR

Okul müdürleriyle yapılan görüşmeler sonucunda; okul müdürlerinin medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliği, yararı, sınırlılıkları ve uygulanma sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

3.1. Medya Okuryazarlığı Dersinin Gerekliliği

Okul müdürleri yerel, ulusal ve küresel düzeyde medya araçlarının yaygınlaşmasının yarattığı olumlu ya da olumsuz etkilerin anlaşılması, medya mesajlarının doğru biçimde algılanması ve yorumlanması için medya okuryazarlığı eğitiminin gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Okul müdürlerinden ikisi bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmektedirler:

Kesinlikle doğru bir ders, gerekli bir ders. Bundan sonra AB sürecinde olan bir Türkiye’de medyanın bir kere dışlanması çok büyük risk. Dil ne kadar gerekliyse medyanın da artık günümüzdeki önemi de o kadar büyüktür (Y3).

Şimdi biz bunu daha önceden başlatmamız lazımdı, niye? Yani bir gazete dahi okuyamıyoruz gazete, kitap okuma alışkanlığımız yok mesela iş yerlerinde yapılan anketlerde dünya sıralamasında belki en gerilerde olan memleketiz. Kitap okumuyoruz, gazete okumuyoruz ve öyle bir şeye alıştık ki, her şeyi televizyondan öğreniyoruz, bilgisayardan öğreniyoruz. (Y4).

3.2. Medya Okuryazarlığı Dersinin Yararı

Görüşme yapılan okul müdürlerinin tamamı medya okuryazarlığı dersinin yararlı olduğunu, bireysel ve toplumsal açıdan katkılar sağladığını ya da sağlayabileceğini vurgulamışlardır. Okul müdürlerinden birisi bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

Yani çocuğu günlük hayatında bir kere dinç ve zinde tutacaktır. Türkiye’deki sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, sanatsal her türlü işlevleri rahat bir şekilde takip edebilme şansı bulacaktır.

Bu da bireyi daha dinçleştirecektir yani güncelleştirecektir Kesinlikle yararlı buluyorum. Medya okuryazarlığı dersinin toplum için gerekli olduğunu düşünüyorum (Y3).

Okul müdürleri, medya okuryazarlığı dersinin sadece öğrencilerin değil, aynı zamanda velilerin televizyon izleme alışkanlıkları üzerinde de etkili olduğunu ve bu dersi alan öğrencilerin ailelerini bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme konusunda da eyleme geçirdiğini şöyle ifade etmişlerdir:

Şimdi bazen velilerimiz geliyor bizlere söylüyorlar diyorlar ki: hocam işte bu çocuk kumandayı elimizden alıyor rahat televizyon izleyemiyoruz diyor, demek ki çocuk burada hangi programların izleneceğini hangilerinin izlenmeyeceğini kavramış biliyor (Y4).

Şimdi yararı konusunda muhakkak yararı vardır. Yani öğrencilerimizle birebir konuştuğumuz zaman en azından velilerimizin ilgisini çekti, gerçekten yararı vardır (Y2).

Okul müdürlerinin bir kısmı da medya okuryazarlığı dersini içerik, işlenme biçimi, derste kullanılan yöntemler ve yapılan etkinlikler açısından değerlendirerek dersin yararını ve öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin önemini ön plana çıkartmışlardır. Okul müdürleri bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

Medya dersini veren öğretmen arkadaşlarımızın dersine girdim. Çocuklar harika şeyler üretiyorlar görüşler üretiyorlar ve televizyon izlemenin de artık ayrıcalık olduğu gibi bir şey var onlarda. İşte diyor ki, hocam şu kanalda işte uygun olmayan yayınlar var kanalları artık ayırt edebiliyorlar çocuklar. İşte şu programı çok sevdik hatta ailede bir düzelme olduğunu söylüyorlar (Y4).

Şimdi tabi güncel bir konu olduğu için çocukların dikkatini ders işleyişte çekiyor. Zaten herkes medyayla haşır neşir. Çocuklarımız zaten gündelik hayatta günlerini televizyon karşısında geçiriyor, yabancı değiller. Tabi oradaki bakış açılarındaki değişiklik konusu ısrarla işleniyor, onlarda zorluk çekmiyorlar yani dersleri anlamaları çok daha kolay olduğu için seviyorlar dersi. Yani bir matematik gibi, fen gibi, tarih gibi ana dersler gibi zorunlu çok kafa yorucu bir ders olmadığı için güncel bir ders, aktüel bir ders çocukların daha bir ilgi odağı haline dönüştürüyor (Y1).

3.3. Medya Okuryazarlığı Dersinin Sınırlılıkları

Okul müdürlerinden birisi medya okuryazarlığı dersinin tek başına beklenen etkiyi yaratmada yetersiz kalabileceğini, okullarda öğretilenlerin kalıcı olmasında ve bilgilerin içselleştirilmesinde sorunlar yaşandığını vurgulamıştır:

Çocukların davranışlarını değiştirmek sanıldığı kadar kolay bir şey değil. Ben sınıf öğretmeni kökenli olduğum için de bunu çok iyi biliyorum. Şimdi 700 öğrencinin hepsine sorsak elimizdeki çöpü ne yapmalıyız diye, hepsi bilgi anlamında biliyor bunları çöp kutusuna atmamız. Çocuk bilgi olarak bunu biliyor ama bunların %80'i elindeki çöpü yere atıyor. Yani sadece bilmek, beraberinde davranış değişikliğini getirmiyor. Medya okuryazarlığı dersi için de aynı şeyler geçerli. Çocuk bilgi olarak bunu alıyor tamamıyla televizyon beni yanlış yönlendirebilir, gazete beni yanlış yönlendirebilir, ben bunu bilgi süzgecinden geçirmeliyim, bunun bilincini vermeye çalışıyoruz ama bunu davranış haline dönüştürmek o kadar kolay değil, o konuda hemen etki yapacağını düşünmüyorum (Y5).

Bir başka okul müdürü ise medya okuryazarlığı eğitiminin okullarda bir ders olarak verilmesinin tek başına yeterli olmayacağını aynı zamanda medya mesajlarını oluşturan ve medya işinde çalışan kişilerin de gerekli duyarlılığı göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir:

Biraz işin içine medyadan başlayarak eğitimi oradan başlatmalı, oradan sokmalı hayata. Yani sadece bir okulla değil. Sonuçta bunu koyuyorsunuz, ben bile merak ediyorum. Gecenin bir saatinde uykum kaçmıştı, açıp bakıyorsunuz şu program var dur bakalım, sonu nereye varacak diye bakıp izliyoruz. İzlemek zorunda bırakılıyorsun, elinde değil. Bir yerde uyuturucu gibi seni çekiyor. Yani yolu yöntemini bilmiyorum, bunu bu işin içinde olanlar daha iyi bilir ama çalışma işine oradan başlanmalı. Yani siz X dizisini koyarsanız, sınıfınızda kırk öğrenci varsa bunun on tanesi izlemem der kesin, on tanesi söylemez ama yirmi kişi illa ki izler, izleyecektir de. Ha tabi biz okulda işimizi en iyi şekilde yapacağız, bunun eğitimini vereceğiz ama farklı bir tarafta da birileri farklı bir eğitim başlatmalı (Y2).

Okul müdürleri, medya okuryazarlığı dersinin uygulanması sürecinde kendi okullarının durumuna yönelik yaptıkları değerlendirmelerde; fiziksel şartlar, öğretim kadrosu, eğitim programı ve uygulamaya geçiş biçimleri açısından açıklamalar yapmışlardır. Genel olarak bakıldığında her okulun kendine özgü sorunları olduğu, bunların çözümünde farklı yaklaşımlar sergilendiği görülmektedir.

3.4. Medya Okuryazarlığı Dersinin Uygulandığı Okullardaki Fiziksel Koşulların Değerlendirilmesi

Örgütsel düzeyde gerçekleştirilen ve reform niteliği taşıyan uygulamaların başlangıç aşamalarında fiziksel olanakların sağlanması öncelikle üzerinde durulan konuların başında gelmektedir. Fiziksel olanakların yeterliliği değişkeni açısından medya okuryazarlığı dersinin uygulanma sürecinde yaşanan sıkıntılara ilişkin okul müdürlerinin farklı değerlendirmelerde bulunduğu belirlenmiştir. Örneğin iki okul müdürü, bu derse yönelik olarak önceden yapılması gerekenleri ve kendi okulundaki durumu şöyle özetlemiştir:

Mesela medya okuryazarlığı dersinde fiziksel şartlarımız elvermiş olsaydı, medya okuryazarlığı dersinin başarılı olabilmesi için bağımsız sınıf oluşturdum. Sadece bu derse yönelik olarak bir sınıf hazırlar, tepegözle, projeksiyon makinesiyle görsel iletişim araçlarını, televizyonu, kamerası, DVD'siyle her türlü ortamı hazırlar ve dolayısıyla çocuklarla bu işleri yaparak zaman zaman göstererek tartışarak verimli hale getirmeyi düşünürdüm. Ama maalesef böyle bir olanak yok, gerçekleştiremedim (Y3).

Bir de alt yapı anlamında birçok [sorunumuz] var. Yani bu dersle ilgili sınıfların projeksiyon makinesi olmalı, örneğin bir bilgisayar olmalı, perdesi olmalı. Şimdi ekonomik olanakları çok kısıtlı olan okullarda bunu sağlamak çok zor. Ama teknik alanda demin bahsettiğim gibi bir projeksiyon makinesi, fotokopi makinesi, bunlar Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından ya da Milli Eğitim tarafından eksik okullara gönderilebilir. Yani altyapı alanında birçok alanda olduğu gibi eksiklerimiz var (Y2).

Bir başka okul müdürü ise fiziksel koşulların yetersizliğinin sadece bu derste karşılaşılan bir sorun olmadığını, genel olarak sorunlar yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Diğer derslerde ne kadar sorunla karşılaşıyorsak bu derste de o kadar sorunla karşılaşıyoruz. Belki burada görsel malzemelere daha çok ihtiyaç duyuldu. Sorun okulun fiziksel şartları ile ilgili, teknik donanımı ile ilgili (Y5).

Medya okuryazarlığı dersinin uygulanması sürecinde fiziksel koşullar açısından ciddi sorunlar yaşamadıklarını dile getiren iki okul müdürü ise bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Şimdi bizim bir sıkıntımız olmadı. Bizim sınıflarımızda televizyon vardı, bizim bir gösteri odamız var, bilgi teknoloji sınıfımız var, rahatça sınıfta bu ders işlendi ve beklemediğim bir hevesle öğrencilerle karşılaştık. Yani işte medya dersinin yeni kurulmuş hiçbir öğretmenden şikâyet duymadım. Çocuklardan da bir sıkıntı olmadı, tabi bu biraz daha imkânlarla bağlı belki (Y4).

Bizim o şansımız vardı. Teknolojiyi en üst seviyede kullanan okuluz. Şu an tüm sınıflarımda bilgisayar donanımı, sinevizyon var ve şu an 2 tane de bilgisayarlı teknoloji sınıfları var, tüm sınıflarımda kablosuz ağ bağlantısı var, her sınıftan internete rahatlıkla giriliyor. İnternette basın takip edilebiliyor. Çok rahat bunu kullanabiliyoruz ve bunun faydasını gördük haliyle (Y1).

Okul müdürlerinden biri uygulamada karşılaştıkları sorunların sadece fiziksel sorunlarla sınırlı olmadığını, ortaya çıkan aksaklıkların daha genel bir çerçevede (kaynaklar, eğitim programı vb. konular dahilinde) incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir:

Şöyle biz geçen sene pilot okulduk. Ama bu alanda başarısız bir sezon geçirdik. Başarısız olmamızın çeşitli nedenleri var. Bir taraflı değil yani, sosyal hareketlerimiz hazır değildi. Bu konudaki arkadaşlarımız iyi bir şekilde yönlendirilmedi, hazırlanmadı ya da öğrencilerle olan ilişkileri, hangi noktada hangi konuların hangi temaların [işleneceği bildirilmedi]. Kaynak, yer sorunu çözülmedi... Yani böyle birden bire alelacele tepeden indirildi, pek başarılı olunamadı... Şimdi o kadar çok zorunlu dersimiz var ki program zaten sıkışık. Ha bu dersi okuyalım yarın başka bir ders geliyor, her sene program oynaması yapılıyor bizi rahatsız ediyor,

oturmuş programımız yok, her sene yazboz tahtası oluyor; ünite programlar değiştiriliyor, eğitim uzun süreli bir iştir yani her yıl bunların değişimi bizi de sıkıntıya düşürüyor (Y3).

3.5. Medya Okuryazarlığı Dersini Veren Öğretmenlerin Eğitimi ve Niteliklerinin Değerlendirilmesi

Medya okuryazarlığı dersini hangi branştaki öğretmenlerin vermesi gerektiğine ilişkin okul müdürü görüşleri incelendiğinde; okul müdürlerinden biri hariç görüş birliği içinde oldukları belirlenmiştir. Bu dersin sosyal alanlarda öğretmenlik yapan kişiler tarafından verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Diğer okul müdürlerinden farklı görüş ileri süren okul müdürü ise medyanın, medya okuryazarlığı dersini iletişim fakültesi mezunlarına istihdam olanağı sağlayabileceği düşüncesiyle aşırı ilgi gösterdiğini ve sosyal bilgiler öğretmenleri yerine iletişim fakültesi mezunlarının bu dersi vermesi gerektiğini ilginç bir şekilde vurgulamıştır:

[Medya okuryazarlığı] basında bayağı bir yer, yankı buldu. Ama tabi ben basında yankı bulmasını biraz abartılı buluyorum. Çünkü basın bu konuya kendi mezunlarına nasıl bir iş imkanı yaratabiliriz noktasına odaklandı. Eğer bu ders zorunlu kapsama konulur ise önemli ölçüde ders saati açığa çıkacak, bu ders saati açığını da işte bunun eğitime ilişkin iletişim mezunları, gazetecilik mezunlarının kadrolandırılarak öğretmen olarak atanması ile ilgili bir çalışmaları var ne derece sağlıklı olur bilemiyorum artık yani. Bakış açısı biraz muğlak epeyce kaygı verici, tabi bu da beni rahatsız ediyor (Y1).

Medya okuryazarlığı dersini verecek öğretmenlerin uzun süreli bir hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğini vurgulayan bir okul müdürü bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

Şimdi bir ders programı alıyorsunuz ve yüzlerce binlerce öğrenciye hitap edeceksiniz. Öğretmen 3 gün seminerde geçirirse başarılı olamazsınız. Sonuç elde edemezsiniz. Dolayısıyla seminerin süresi uzatılması lazım. Bir saatlik ders saati tamam ama bu dersin dolu dolu işlenebilmesi için burada önemli itici güç olan öğretmen eğitimi. Bu anlamda öğretmenlerimizin uzun zamanlı bir seminer alması lazım. Bu seminerlerin de belirli zaman aralıklarında tekrarlanması lazım (Y3).

Bir başka okul müdürü ise öğretmen kadrosunun dersin başarıya ulaşmasında, hedeflenen amaçları gerçekleştirmesindeki önemi üzerinde durarak kendi okulundaki işleyişi ve öğretmenlerle ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Bu işle ilgili bizim şansımız bu işe gönül vermiş öğretmenlere sahip olmamızdır. Zaten bu Türkiye’de 5 okulda pilot uygulaması yapıldı. Şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim bu 5 okul içerisinde bunu en ideal uygulayan biz olduk yani bunu ben demiyorum bunu özerk denetleyiciler söylediler. Öyle bir okul gördük ki daha bunun ötesini düşünemiyoruz dediler. İki arkadaş çok güzel eğitimlerini aldı. Hatta biz geçen yaz işte bu haziran ayında medya okuryazarlığı dersi ile ilgili diğer illerden seçilen öğretmen eğitimi semineri vardı. Bu seminerde bizim öğretmenlerin de sunumları oldu. Şimdi bunlar daha deneyimli oldukları için bu konuda bayağı ilgi odağı oldular. Hatta geçen hafta bu ders ile ilgili genel bir seminer vardı. İstanbul bölgesinde bu dersi verecek öğretmenlerle ve bununla ilgili ciddi basında yer aldı. Bunun sunumunu yapan yine bizim öğretmenlerimizdi. Evet, bu her yerde denk düşmeyebilirdi. Çok sıcak yaklaşılar. İdeali uyguladılar ve gerçekten okulun da rengini artırdı (Y1).

Başka bir okul müdürü dersin etkili şekilde verilebilmesi için okuldaki öğretmen kadrosunun yeterli olması gerektiğini aksi takdirde okullarda bu dersin seçimlik olarak okutulamayacağını vurgulamıştır:

Birçok okulun bu konuda belki öğretmen kadrosu yeterli değildir. Belki öğretmenin ders saati doludur ondan dolayı seçemez. Öğretmenimin haftada 27 saat dersi varsa ben ona 5 saat daha ders verdiğimde 32 saat olur. 29 saatten fazla veremiyorum bir saatte sınıf öğretmenliği var. Dolayısıyla da o dersi seçmem engellenmiş olur. Zaten okullarda iletişim fakültesi mezunu öğretmen yok. Bu ders de sosyal bilgiler öğretmeni tarafından veriliyor (Y2).

4. YORUM / TARTIŞMA

Bu araştırmada Türkiye’de 2006–2007 öğretim yılında beş pilot ilde uygulanan medya okuryazarlığı dersi okul müdürlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmada;

- Medya okuryazarlığı dersinin gerekli ve yararlı olduğu; yerel, ulusal ve küresel düzeyde medya araçlarının yaygınlaşmasının yarattığı olumlu ya da olumsuz etkilerin anlaşılması ve mesajların doğru biçimde algılanması ve yorumlanması açısından farklı bir bakış açısı geliştirebileceği,
- Medya okuryazarlığı dersinin medya araçlarını bilinçli şekilde kullanma ve işlevlerini sorgulama, öğrencileri, ailelerini bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme ve eyleme geçirme, kendi yaş grubuna uygun programları izleme konusunda öğrenciler açısından katkılar sağlayabileceği,
- Medya okuryazarlığı dersinin tek başına beklenen etkiyi yaratamayacağı, eğitimcilerin olduğu kadar medya çalışanlarının da bu sürece aktif bir katkı sağlayarak en azından kendi meslek ilkelere doğrultusunda üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiği,
- Uygulamanın başarıya ulaşabilmesi için dersi verecek öğretmenlerin hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiği,
- Eğitim-öğretim teknolojisi gereksinimlerinin ve fiziksel koşulların, uygulamanın etkililiğini ve başarısını olumlu yönde etkileyebileceği,
- Medya okuryazarlığı eğitim programının içeriğinin ve derste kullanılabilecek kaynakların zenginleştirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırma sonuçları derinlemesine incelendiğinde öğrencilerin bilinçli bir medya tüketicisi olarak yetiştirilmelerinin gerektiğinin açıkça vurgulandığı ve dersin gerekliliği konusunda okul müdürlerinin görüş birliğinde oldukları görülmektedir. Dersin gerekliliği konusundaki görüş birliğinin altında yatan temel etken, dersin uygulandığı ilk yılda öğrenciler üzerindeki yarattığı olumlu etkiyle açıklanabilir.

Medya okuryazarlığı uygulamasının genel olarak sorunsuz biçimde yürütüldüğü belirtilmiş olmakla birlikte, bir pilot okulda ikinci sene bu dersin uygulamadan kaldırılmış olması bu uygulamanın görüldüğü kadar sorunsuz geçmediğinin de bir işareti olarak değerlendirilebilir. Bu sorunun nedenine bakıldığında öğretmen kadrosunun yeterli olmamasının temel etken olduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve RTÜK işbirliği ile düzenlenen hizmet içi eğitimin; süre, içerik, yarar, derste sunulacak kaynak ve semineri veren öğretim kadrosu açısından yeterli bulunduğu saptanmıştır. Bununla birlikte hizmet içi eğitim semineri süresinin daha uzun bir sürece yayılması, içeriğinin zenginleştirilmesi, örnek uygulamalara yer verilmesi, ders kaynağının öğrenciye daha yararlı olması amacıyla analiz ve yoruma dayalı etkinlik bazında olması yönünde sonuçlar saptanmıştır.

Türk Eğitim Sistemi içerisinde eğitim programına medya okuryazarlığı dersinin dahil edilmesi bile başlı başına bir reform niteliği taşımaktadır. Reform niteliği taşıyan bu dersin amaca uygun biçimde ve etkili olarak verilebilmesi için gerekli alt yapının önceden hazırlanmış olması gerekmektedir. Konuya bu açıdan bakıldığında gerek Milli Eğitim Bakanlığı’nın gerekse RTÜK’ün pilot okulların koşullarını da dikkate alarak, okulların eğitim öğretim teknolojilerine uygun hale getirilmesi için gerekli desteği verdikleri (diz üstü bilgisayar, projeksiyon cihazı ve perdesi) görülmüştür. Bununla birlikte uygulama sürecinde fiziksel koşullar, nitelikli öğretim kadrosu eksikliği, dersin işleniş yöntemi vb. noktalarda sorunlar yaşandığı, ancak bunun sadece bu derse özgü sorunlar olmadığı da belirlenmiştir.

Eğitimdeki yenileşme hareketlerinin başarıyla uygulanması için, bu uygulamadan doğrudan ya da dolaylı şekilde etkilenecek olan eğitim paydaşlarının (öğretmen, veli, okul müdürü vb.) katılımının sağlanması ve bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Son yıllarda Türkiye’de yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda okul-veli-öğrenci işbirliğinin gerekliliği üzerinde daha çok durulmaktadır. Bu bağlamda medya okuryazarlığı dersinin uygulanması aşamasında eğitim paydaşı olan velilerin bilgilendirilmesi, desteklerinin sağlanması uygulamanın işlerliğine ve etkililiğine hız ve yön katacağı düşünülmektedir. Kaldı ki okul-ev arasındaki ilişki bütünleyici, tamamlayıcı ve destekleyici bir niteliğe büründürülmelidir. Medya okuryazarlığı eğitiminin başarıyla uygulanabilmesi, okullardaki fiziksel ve sosyal koşulların elverişli hale getirilmesi, nitelikli öğretmen kadrosunun sağlanması ve eğitim paydaşlarıyla güçlü ilişkilerin kurulmasına bağlıdır.

KAYNAKLAR

- Akbulut, N.T. & Kartopu, E. (2006). Yalıtılmış çocuk. C. Bilgili (Der.) *Medyada olmayanlar: Medya eleştirileri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alvermann, P.E. & Hagood, M.C. (2000). Critical media literacy: Research, theory and practice in “New Times”, *Journal Of Educational Research*, 93(3), 193 – 205.
- Association of American Pediatrics (2008). *Media education in the practice setting: An overview of media and pediatrician's role*. <http://www.aap.org/advocacy/mmgay.pdf>
- Buckingham, D. (2000). *After the death of childhood: Growing up in the age of electronic media*. Cambridge: Polity Press.
- Binark, M., & Bek, M. G. (2007). *Eleştirel medya okuryazarlığı: Kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Cheung, C.K. (2005), The relevance of media education in primary schools in hong kong in the age of new media: A case study, *Educational Studies*, 31(4), 361 – 374.
- Craggs, C.E. (1992). *Media education in the primary school*. London: Routledge.
- Ertürk, Y. D. & Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin: Medya okuryazarı olun*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güney, N., Bağlı, M. T., Şener, T. & Çok, F. (2007). Ergenlerin medya kullanımı. N. Ahioğlu & N. Güney (Yay. Haz.) *Popüler Kültür ve Çocuk*. Ankara: Dipnot Yayınları
- Hart A. & Benson A. (1996). Researching media education in english classrooms in the UK. *Journal Of Educational Media*, 22(1), 7 – 21.
- Hobbs, R. (2005). What's news. *Educational Leadership*, 63(2), 58–61.
- İnceoğlu Y. (2005). Medyayı doğru okumak, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı* 23 – 25 Mayıs 2005, 4.
- Kellner, D. & Share, J. (2007). Critical media literacy, democracy and the reconstruction of education. In D. Macedo, & S. R. Steinberg. *Media Literacy: A Reader* (3-23). New York: Peter Lang.
- Leung, G.L.K. (1999). *Study on the influence of media on youth*, Hong Kong, Commission On Youth.
- Livingstone, S. (2008). Engaging with media a matter of literacy? *Communication, Culture & Critique*, 1, 51–62.
- Masterman L. (1992), A distinctive mode of enquiry towards critical autonomy. In M. Thoman E. (1995) *Operational definition of media literacy*, USA, Center For Media Literacy.
- Minkinen S. & Liorca J.M. (1978), *A general curricular model for mass media education*, UNESCO, 17.
- Öztürk, D. S. G. & Bıkmaz, F. (2007). Popüler kültür ve okul: Ankara ve Bolu illerinde ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma. N. Ahioğlu & N. Güney (Eds.) *Popüler Kültür ve Çocuk*. Ankara: Dipnot Yayınları
- Postman N. (1995), *Çocukluğun yokoluşu*. (Çev. K. İnal). Ankara: İmge Yayınevi.
- Potter, W. J. (2005). *Media literacy*. California: Sage Publications.
- RTÜK.(2006). İlköğretim çağındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıkları araştırması. 20.03.2009 tarihinde www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=57ce5022-fd71-442a-94e7-6567ae4a9e9b adresinden alınmıştır
- RTÜK.(2005). Televizyon programlarındaki şiddet içeriğinin, müstehcenliğin ve mahremiyet ihlallerinin izleyicilerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri . 21.03.2009 tarihinde www.rtuk.org.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=a2716c31-f724-442c-9180-d52d36b6e495 adresinden alınmıştır.
- Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Thoman, E., & Jolls, T. (2006). *Literacy for the 21st century*. California: Center For Media Literacy.
- Torres, M. & Mercado, M. (2006). The need for critical media literacy in teacher education core curricula. *Educational Studies*, 39(3), 260-282.
- Türkoğlu, N. (Ed.) (2006). *Medya okuryazarlığı*. I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

For adults, today's world is much different the one remembered from childhood. In the twenty-first century, the world's people are media controlled, more globalized, and depend upon technology more than other centuries (Kellner & Share, 2007). Technology and media improve and become more widespread every day, and they make accessing information much easier. However, these technological developments, and growing numbers of technological products and services require more critical and conscious users, especially, if considering the media's effect on children increases day-by-day.

In an information age, while media's effect on people has been growing, and its influence has been accepted as a problem by society, different suggestions from researchers posit solutions. One of the suggestions is to offer a new course for educational curricula (Leung, 1999). In reality, from the beginning of 1980s, media literacy education has been assigned as a course at different educational levels in different countries (Craggs, 1992). For example, beginning in the mid 1990s, media education has become a compulsory course in Australia from kindergarten to twelfth grade. Similarly, media education was integrated as a course into Finnish elementary schools in the 1990s.

Media literacy is defined as accessing, analyzing, evaluating and transmitting skills of messages into different written and unwritten formats: e.g. television, video, cinema, commercials, internet and so on. In Turkey, media literacy education has been offered as an elective course for seventh graders in five different cities (İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Erzurum) as a pilot study in the 2006-2007 academic year with the cooperation of Turkish Ministry of Education and the Radio Television Supreme Council. Beginning with the 2007-2008 academic year, the course was integrated as an elective course into curricula and generalized around the country.

The purpose of this study is to evaluate school principals' (an institution's primary administrator) opinions regarding media literacy education in Turkey. In order to do that, principals' opinions were examined following the categories of: necessity, usefulness, and limitations of media literacy education, and problems encountered during application of the courses. The study group for this research includes five school principals in five pilot cities in which interviews were the method for collecting data. During the interview procedure, one-on-one, semi-structured interview methods were used. Interviews were recorded and participants were coded as Y1, Y2...

Content analysis techniques were used for analysis. In order to analyze data, first, interviews were transcribed, and then data was coded. After examining, separating meaningful parts, and transforming data units (sentences), to understand conceptual meaning of each part, data was organized as draft themes and categories (Yıldırım & Şimşek, 2000). Finally, relationships between themes and categories were determined, and they were organized and interpreted as applicable to the purpose of the study.

The results of study show that media literacy courses, taught in the 2006-2007 academic year in five pilot schools, are necessary and useful for students. The principals believe that in order to educate each student to be conscious media consumers, students should be equipped with an ability to receive, interpret, and evaluate media messages, and to understand positive and negative effects of the expanding media on people.

Even though all five principals agree to the necessity of media literacy education, they have different opinions regarding how it should be taught in schools. Principals reveal that if this course will be generalized around the country, schools should be supported with better equipment and school-parent cooperation should be increased as much as possible. Even though principals stated some problems regarding implementation of media literacy courses in their schools (e.g. inadequate physical conditions of schools, lack of qualified teachers, misused methods), they also underlined that those problems are not unique problems for media literacy courses since encountering similar problems for all other courses is common.

Although the principals expressed that no major problem exists while teaching media literacy courses in their own schools throughout the year, one of the pilot schools' decisions not to select media literacy course for following year could be accepted as an indication of some problems.

The principals also expressed that in-service training programs, given by the Turkish Ministry of National Education and Radio Television Supreme Council, were adequate as far as duration, content, and quality of people who conducted the seminars are concerned. However, the study results show that expanding in-service training time, enriching the seminars' contents, and using more exemplary exercises during in-service training programs could increase effectiveness of programs and make them more useful both for principals and teachers.